

<http://lib.idgu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/12/%D0%A3%D0%A0%D0%9F.pdf>

4. Лозовецька В.Т. Професійна кар'єра особистості в сучасних умовах: Монографія. — Київ: ІПОІОД НАПН України. 2015. — 279 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32310612.pdf>

УДК 316.4

Харламов Михайло Іванович

*завідувач кафедри соціальних і гуманітарних
дисциплін соціально-психологічного факультету
Національного університету цивільного захисту України
м. Харків, Україна;*

Чиркіна-Харламова Марина Анатоліївна

*заступниця начальника кафедри спеціальної
хімії і хімічної технології факультету оперативного
рятувальних сил
Національного університету цивільного захисту України
м. Харків, Україна*

ДО ПИТАННЯ ПРО МІГРАЦІЇ ТА СОЦІАЛЬНУ РОБОТУ З МІГРАНТАМИ

Міграція населення — це переміщення людей у просторі, як правило, пов'язане зі зміною місця діяльності й проживання. Міграції не міняють кількість населення у світі, але помітно впливають на чисельність жителів окремих країн і на їх розселення по регіонах миру. У деяких з них вони виступають головним фактором заселення й освоєння території.

За спрямованістю переїздів виділяють: зовнішні міграції — між країнами, внутрішні — у межах своєї країни. Серед зовнішніх виділяють еміграції — виїзди за межі своєї країни й імміграції — в'їзди в країну з інших країн. Із причин міграцій виділяють: добровільні, зв'язані, як правило, з пошуком нових місць праці (трудова) або кращих умов життя, возз'єднанням родин або націй; вимушено-примусові, викликані дискримінаційною політикою стосовно певних категорій населення, військовими конфліктами, кризовими ситуаціями в житті народів. Серед вимушених переселенців виділяється категорія біженців, пов'язаних з воєнними діями в місцях їхнього проживання [1, с. 25].

Пересування з місця на місце властиві людським співтовариствам із глибокої давнини. В епоху збирання й кочового скотарств-

ва вони були головним способом їхнього виживання. При переході на осілість переміщення людей у пошуках вільних земель вели до освоєння нових територій. Сучасні міграції сприяють територіальному перерозподілу населення з регіонів з більшими надлишками трудових ресурсів у країни й райони, які можуть їх прийняти. Головними напрямками сучасних переселень є міграції з менш розвинених і бідних країн у більше благополучні, а в межах країн — із села в місто.

Найбільш значущими є зовнішні міграції. У сучасному світі вони оцінюються в 100-150 мільйонів на рік, у числі яких близько 40 відсотків становлять трудові мігранти, 15 відсотків — біженці й 20 відсотків — вимушені переселенці.

Експерти ООН виділяють п'ять категорій мігрантів: іноземці, допущені в країну в'їзду для одержання утворення й навчання; мігранти, що в'їжджають на роботу; мігранти, що в'їжджають із метою об'єднання родин або для створення нових родин; мігранти, що в'їжджають на постійне місце проживання; іноземці, допущені в країну в'їзду з гуманітарних міркувань.

Специфічною є соціальна робота з мігрантами. Соціальному працівникові доводиться постійно орієнтуватися в соціологічних аспектах проблеми міграції. Наприклад, зміст його діяльності може видозмінюватися залежно від виду міграції. Змушена міграція або добровільна, законна або незаконних, поворотна і безповоротна — кожний з видів накладає свій відбиток на життя людей.

Особливо болісно адаптація проходить при вимушеній (примусовій) міграції. Вона виникає у випадку надзвичайних ситуацій (стихійних лих, воєн, територіальних конфліктів), а також при здійсненні деяких проектів індустріального розвитку (наприклад, при будівництві гідроелектростанцій, при переселенні з «безперспективних» населених пунктів тощо).

Міграція й супутня їй тією чи іншою мірою маргіналізація (особливо при вимушеній і екстремній міграції) загострюють проблеми зі здоров'ям людей, створюють важкі стресові стани, підштовхують до бездомності, безробіття, бідності, безвихідності й навіть до суїцидальних станів. Все це — гострі прояви наслідків позбавлення соціальних і цивільних прав, які часто супроводжують міграцію [2, с. 160].

Правовий аспект роботи з мігрантами торкається наступних моментів: забезпечення правової нормативної бази фінансування, матеріального постачання, організації, підготовки соціальних працівників, а також забезпечення життєдіяльності мігрантів,

створення необхідної інфраструктури; підтримка правової гідності людини, що попадає у важкі обставини й що намагається пристосуватися до нового суспільства. Людська гідність мігранта – це розуміння самоцінності людини, невід’ємності його прав на гідні умови життя. Вимушена міграція ставить людину в принижене становище. Це необхідно враховувати при проведенні соціальної роботи з мігрантами

Соціальному працівникові часто доводиться виступати і як юрисконсультів мігрантів. Це дуже серйозна й відповідальна частина соціальної роботи. У роботі з мігрантами доводиться розглядати передумови й характер становища, що складається на новому місці, а також загальну атмосферу в регіоні й суспільстві куди переміщений мігрант. Соціальний працівник ураховує при цьому весь комплекс цінностей і механізмів, причин. Таким чином при роботі з мігрантами проводиться індивідуальна, сімейна, групова, суспільна соціальна робота й соціально-адміністративне планування. Крім індивідуальної й групової роботи з мігрантами надзвичайно важливо співпрацювати з органами влади, із засобами масової інформації у формуванні своєї ідеології.

В індивідуальній соціальній роботі з мігрантами застосовується весь арсенал методів фахівця соціальної сфери: психологічних, соціометричних, вікової психології, медико-соціальних, консультативно-правових [3, с. 117].

При цьому соціальний працівник опирається на допомогу деяких спеціалізованих державних і суспільних центрів. Серед них: координаційна рада допомоги біженцям і вимушеним переселенцям, що веде просвітницьку роботу; центри допомоги біженцям, що допомагають створювати робочі місця; міжнародні організації з міграції, що проводять експертну й консультативну допомогу, що організують науково-практичні семінари; благодійні організації допомоги вимушеним переселенцям.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Демидова Т. Е. Професійне спілкування соціального працівника. — Х.: Освіта, 2012. 156 с.
2. Рюль В. О. Особливості соціальної роботи з мігрантами та їх сім’ями / В. О. Рюль // *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота.* — 2015. — Вип. 36. — С. 159-161.
3. Ханжина Є. В. Основи соціальної роботи. — К.: Академкнига, 2016. 217 с.